

Inga Skowrońska

Q

&

A

**Prawo karne
gospodarcze
przed
egzaminem**

**Prawo karne
gospodarcze
przed egzaminem**

LEGENDA

pytanie

wyjątek od zasad czy reguł / uwaga

najważniejsze informacje

norma prawna

niezbędna wiedza

literatura

zob. wcześniej opisane zagadnienia

orzecznictwo

uzupełnienie

przykład

Prawo karne gospodarcze przed egzaminem

Inga Skowrońska

WYKAZ SKRÓTÓW

Akty prawne

- Konstytucja RP** – Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2.04.1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze zm.)
- k.c.** – ustawa z 23.04.1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. z 2022 r. poz. 1360 ze zm.)
- k.k.** – ustawa z 6.06.1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. z 2022 r. poz. 1138 ze zm.)
- k.k.s.** – ustawa z 10.09.1999 r. – Kodeks karny skarbowy (Dz.U. z 2022 r. poz. 859 ze zm.)
- k.p.k.** – ustawa z 6.06.1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz.U. z 2022 r. poz. 1375 ze zm.)
- k.s.h.** – ustawa z 15.09.2000 r. – Kodeks spółek handlowych (Dz.U. z 2022 r. poz. 1467 ze zm.)
- k.w.** – ustawa z 20.05.1971 r. – Kodeks wykroczeń (Dz.U. z 2022 r. poz. 2151 ze zm.)
- p.w.p.** – ustawa z 30.06.2000 r. – Prawo własności przemysłowej (Dz.U. z 2021 r. poz. 324 ze zm.)
- p.z.p.** – ustawa z 11.09.2019 r. – Prawo zamówień publicznych (Dz.U. z 2022 r. poz. 1710 ze zm.)
- pr. bank.** – ustawa z 29.08.1997 r. – Prawo bankowe (Dz.U. z 2022 r. poz. 2324 ze zm.)
- pr. dewiz.** – ustawa z 27.07.2002 r. – Prawo dewizowe (Dz.U. z 2022 r. poz. 309)
- pr. przedsiębior.** – ustawa z 6.03.2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz.U. z 2021 r. poz. 162 ze zm.)
- pr. upadł.** – ustawa z 28.02.2003 r. – Prawo upadłościowe (Dz.U. z 2022 r. poz. 1520 ze zm.)
- u.d.u.r.** – ustawa z 11.09.2015 r. o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej (Dz.U. z 2022 r. poz. 2283 ze zm.)

- u.o.o.m.** – ustawa z 22.08.1997 r. o ochronie osób i mienia (Dz.U. z 2021 r. poz. 1995)
- u.o.p.z.** – ustawa z 28.10.2002 r. o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary (Dz.U. z 2020 r. poz. 358 ze zm.)
- u.p.p.p.f.t.** – ustawa z 1.03.2018 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu (Dz.U. z 2022 r. poz. 593 ze zm.)
- u.r.** – ustawa z 29.09.1994 r. o rachunkowości (Dz.U. z 2023 r. poz. 120 ze zm.)
- u.u.d.** – ustawa z 6.07.2001 r. o usługach detektywistycznych (Dz.U. z 2020 r. poz. 129 ze zm.)
- u.w.t.p.a.** – ustawa z 26.10.1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. z 2021 r. poz. 1119 ze zm.)
- u.z.n.k.** – ustawa z 16.04.1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz.U. z 2022 r. poz. 1233)
- ustawa o IH** – ustawa z 15.12.2000 r. o Inspekcji Handlowej (Dz.U. z 2020 r. poz. 1706)
- ustawa o NBP** – ustawa z 29.08.1997 r. o Narodowym Banku Polskim (Dz.U. z 2022 r. poz. 2025)

Inne

Dz.U. – Dziennik Ustaw

Dz.Urz. – Dziennik Urzędowy

KZS – Krakowskie Zeszyty Sądowe

M.P. – Monitor Polski

OSNKW – Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Karna i Wojskowa

Prok. i Pr. – Prokuratura i Prawo

SA – sąd apelacyjny

SN – Sąd Najwyższy

SO – sąd okręgowy

SR – sąd rejonowy

SPIS TREŚCI

4	WYKAZ SKRÓTÓW
17	DROGA CZYTELNICZKO, DROGI CZYTELNIKU!
19	I. ZAGADNIENIA WSTĘPNE
19	1. Prawo karne gospodarcze – definicja, źródła, funkcje
19	1.1. Czym jest prawo karne gospodarcze?
20	1.2. Jakie są źródła prawa karnego gospodarczego?
21	1.3. Jakie przepisy wchodzą w zakres tzw. kodeksowego prawa karnego gospodarczego?
22	1.4. Jakie przepisy wchodzą w zakres tzw. pozakodeksowego prawa karnego gospodarczego?
24	1.5. Jakie są funkcje prawa karnego gospodarczego?
28	2. Przestępstwo gospodarcze
28	2.1. Co to jest przestępstwo gospodarcze?
29	2.2. Jak należy rozumieć pojęcie obrotu gospodarczego?
30	2.3. Jakie możemy wyróżnić wyznaczniki prawidłowego funkcjonowania obrotu gospodarczego?
32	2.4. Jak wygląda typologia przestępstw gospodarczych?
33	2.5. Kto może być sprawcą przestępstwa gospodarczego?
35	2.6. Czy tzw. podmiot zbiorowy może ponosić odpowiedzialność karną?
36	2.7. W jakich sytuacjach na podmiot zbiorowy może zostać nałożona kara pieniężna za czyny zabronione pod groźbą kary?
37	2.8. Kto może być pokrzywdzonym przestępstwem gospodarczym?
38	2.9. Czy do przestępstwa gospodarczego możemy odnieść elementy struktury przestępstwa ujęte w art. 1 k.k.?
39	2.10. Czym różni się przestępstwo gospodarcze od wykroczenia gospodarczego?

- 42 **II. PRZESTĘPSTWA KODEKSOWE**
- 42 **1. Zagadnienia wstępne**
- 42 1.1. Gdzie w Kodeksie karnym znajdują się regulacje dotyczące
- poszczególnych przestępstw gospodarczych?
- 43 1.2. Jakie czyny zabronione zaliczamy do tzw. kodeksowych przestępstw
- gospodarczych?
- 44 1.3. W jakich sytuacjach może zostać zastosowane nadzwyczajne
- złagodzenie kary na podstawie art. 307 k.k.?
- 45 1.4. W jaki sposób może zostać zmodyfikowana grzywna na podstawie
- art. 309 k.k.?
- 46 1.5. Na czym polega obostrzenie odpowiedzialności na podstawie
- art. 306b k.k.?
- 47 1.6. Czym charakteryzuje się odpowiedzialność tzw. osób zarządzających
- określona w art. 308 k.k.?
- 49 1.7. W jaki sposób został uregulowany przepadek w art. 316 k.k.?
- 50 1.8. Jakie środki karne można orzec za przestępstwa gospodarcze?
- 52 **2. Nadużycie zaufania – art. 296 k.k.**
- 52 2.1. Na czym polega tzw. przestępstwo nadużycia zaufania?
- 54 2.2. Kto może być sprawcą przestępstwa nadużycia zaufania?
- 56 2.3. Kto może być potencjalnym pokrzywdzonym przestępstwem
- nadużycia zaufania?
- 57 2.4. Jakie zachowania mogą wchodzić w zakres nadużycia uprawnień
- lub niedopełnienia ciężącego obowiązku z art. 296 k.k. przestępstwa
- nadużycia zaufania?
- 60 2.5. Jak należy rozumieć pojęcie znacznej szkody majątkowej wyrządzonej
- wskutek nadużycia zaufania?
- 61 2.6. Czy sprawca może odpowiadać karnie, jeśli skutkiem nadużytych
- uprawnień jest spowodowanie bezpośredniego niebezpieczeństwa
- wyrządzenia znacznej szkody majątkowej?
- 62 2.7. Czy można popełnić przestępstwo nadużycia zaufania nieumyślnie?
- 64 2.8. Jakie zagrożenie karne jest przewidziane za czyny zabronione
- nadużycia zaufania z art. 296 k.k.?

- 65 2.9. Czy sprawca przestępstwa nadużycia zaufania może uniknąć
w jakiś szczególny sposób odpowiedzialności karnej za popełnione
przestępstwo?
- 71 **3. Łapownictwo gospodarcze – art. 296a k.k.**
- 71 3.1. Na czym polega tzw. przestępstwo łapownictwa gospodarczego
z art. 296 § 1a k.k.?
- 72 3.2. Dlaczego łapownictwo gospodarcze zaliczamy do przestępstw
gospodarczych?
- 72 3.3. Kto może być sprawcą przestępstwa łapownictwa gospodarczego?
- 74 3.4. Kto może być pokrzywdzonym przestępstwem łapownictwa
gospodarczego?
- 76 3.5. Na czym polegają czynności sprawcze przestępstwa łapownictwa
gospodarczego?
- 78 3.6. Czy czyny zabronione z art. 296a k.k. dotyczące łapownictwa
gospodarczego mają charakter skutkowy?
- 79 3.7. Jakie zagrożenie karne przewidziane jest za czyny zabronione
łapownictwa gospodarczego z art. 296a k.k.?
- 80 3.8. Czy sprawca przestępstwa łapownictwa gospodarczego może
uniknąć w jakiś szczególny sposób odpowiedzialności karnej
za popełnione przestępstwo?
- 83 **4. Oszustwo finansowe – art. 297 k.k.**
- 83 4.1. Na czym polegają czyny zabronione z art. 297 k.k.?
- 85 4.2. Kto może być sprawcą oszustwa finansowego?
- 85 4.3. Kto może być pokrzywdzonym przestępstwem oszustwa
finansowego?
- 87 4.4. Jakiego rodzaju finansowania dotyczy oszustwo finansowe
z art. 297 k.k.?
- 90 4.5. Jakie są czynności sprawcze przestępstwa oszustwa finansowego
z art. 297 § 1 k.k.?
- 92 4.6. Czy czyny zabronione z art. 297 k.k. mają charakter skutkowy?
- 93 4.7. W jakich sytuacjach możliwe jest popełnienie przestępstwa
z art. 297 § 2 k.k.?

- 94 4.8. Jakie zagrożenie karne przewidziane jest za czyny zabronione
oszustwa finansowego z art. 297 k.k.?
- 94 4.9. Czy sprawca przestępstwa oszustwa finansowego może uniknąć
w jakiś szczególny sposób odpowiedzialności karnej za popełnione
przestępstwo?
- 95 4.10. Czym różni się przestępstwo oszustwa finansowego z art. 297 § 1
od przestępstwa oszustwa z art. 286 § 1 k.k.?
- 99 **5. Oszustwo ubezpieczeniowe – art. 298 k.k.**
- 99 5.1. Na czym polega tzw. przestępstwo oszustwa ubezpieczeniowego?
- 100 5.2. Kto może być pokrzywdzonym przestępstwem oszustwa
ubezpieczeniowego?
- 101 5.3. Kto może być sprawcą przestępstwa oszustwa
ubezpieczeniowego?
- 102 5.4. Na czym polegają czynności sprawcze przestępstwa oszustwa
ubezpieczeniowego?
- 103 5.5. Czy przestępstwo oszustwa ubezpieczeniowego ma charakter
skutkowy?
- 104 5.6. Czy sprawca przestępstwa oszustwa ubezpieczeniowego może
uniknąć w jakiś szczególny sposób odpowiedzialności karnej
za popełnione przestępstwo?
- 105 5.7. Czym różni się przestępstwo oszustwa ubezpieczeniowego
od oszustwa finansowego i zwykłego?
- 107 **6. Pranie brudnych pieniędzy – art. 299 k.k.**
- 107 6.1. Na czym polegają czyny zabronione z art. 299 k.k. określane jako
tzw. pranie brudnych pieniędzy?
- 109 6.2. Kto może być sprawcą czynów zabronionych z art. 299 k.k.?
- 111 6.3. Co jest przedmiotem czynności wykonawczych czynów
zabronionych z art. 299 § 1 i 2 k.k.?
- 113 6.4. Na czym polegają czynności wykonawcze czynów zabronionych
z art. 299 § 1 i 2 k.k.?
- 114 6.5. Czy czyny zabronione z art. 299 § 1 i 2 k.k. mają charakter
skutkowy?

- 115 6.6. Jakie zagrożenie karne przewidziane jest za czyny zabronione
prania brudnych z art. 299 k.k.?
- 116 6.7. Czy karalne jest przygotowanie do przestępstwa prania brudnych
pieniędzy?
- 117 6.8. Czy sprawca przestępstwa prania brudnych pieniędzy może
w sposób szczególnie uniknąć odpowiedzialności za popełnione
przestępstwo?
- 118 6.9. Czym różni się przestępstwo prania brudnych pieniędzy od
przestępstwa paserstwa?
- 121 **7. Niezaspokojenie roszczeń wierzyciela – art. 300 k.k.**
- 121 7.1. Na czym polegają czyny zabronione z art. 300 k.k.?
- 123 7.2. Kto może być sprawcą przestępstw niezaspokojenia roszczeń
wierzyciela z art. 300 k.k.?
- 124 7.3. Na czym polegają czynności sprawcze czynów zabronionych
z art. 300 § 1 i 2 k.k.?
- 126 7.4. Czy czyny zabronione niezaspokojenia roszczeń wierzyciela
z art. 300 k.k. mają charakter skutkowy?
- 127 7.5. Jakie zagrożenie karne przewidziane jest za czyny zabronione
niezaspokojenia roszczeń wierzyciela z art. 300 k.k.?
- 132 **8. Pozorne bankructwo i inne czyny zabronione z art. 301 k.k.**
- 132 8.1. Na czym polegają czyny zabronione z art. 301 k.k.?
- 133 8.2. Kto może być sprawcą czynów zabronionych z art. 301 k.k.?
- 135 8.3. Na czym polegają czynności wykonawcze przestępstw
z art. 301 k.k.?
- 136 8.4. Czy czyny zabronione z art. 301 k.k. mają charakter skutkowy?
- 137 8.5. Jakie zagrożenie karne przewidziane jest za czyny zabronione
z art. 301 k.k.?
- 140 **9. Faworyzowanie wierzycieli. Łapownictwo w postępowaniu
upadłościowym – art. 302 k.k.**
- 140 9.1. Jakie czyny zabronione są penalizowane w art. 302 k.k.?
- 141 9.2. Kto może być sprawcą czynów z art. 302 k.k.?
- 142 9.3. Jakie są czynności sprawcze przestępstwa faworyzowania
wierzycieli z art. 302 § 1 k.k.?

- 143 9.4. Jakie są czynności wykonawcze przestępstw łapownictwa
w postępowaniu upadłościowym z art. 302 § 2 i 3 k.k.?
- 144 9.5. Jakie zagrożenie karne przewidziane jest za czyny zabronione
z art. 302 k.k.?
- 145 9.6. Jaka jest różnica pomiędzy łapownictwem czynnym z art. 302 § 2,
art. 296a § 2 oraz art. 229 § 1 k.k.?
- 149 **10. Nierzetelna dokumentacja gospodarcza – art. 303 k.k.**
- 149 10.1. Na czym polega przestępstwo tzw. nierzetelnej dokumentacji
z art. 303 k.k.?
- 150 10.2. Kto może być sprawcą czynów zabronionych z art. 303 k.k.?
- 151 10.3. Jakie są czynności wykonawcze przestępstwa nierzetelnej
dokumentacji z art. 303 k.k.?
- 152 10.4. Jakie zagrożenie karne przewidziane jest za czyny zabronione
art. 303 k.k.?
- 153 10.5. Jaka jest różnica pomiędzy przestępstwem nierzetelnej
dokumentacji z art. 303 § 1 k.k. a przestępstwami skarbowymi z art. 60
§ 1 oraz art. 61 § 1 k.k.s.?
- 157 **11. Wyzysk – art. 304 k.k.**
- 157 11.1. Na czym polegają czyny zabronione z art. 304 k.k.?
- 159 11.2. Kto może być pokrzywdzonym czynami zabronionymi
z art. 304 k.k.?
- 160 11.3. Na czym polegają czynności wykonawcze czynów zabronionych
z art. 304 k.k.?
- 162 11.4. Jakie zagrożenie karne przewidziane jest za czyny zabronione
art. 304 k.k.?
- 166 **12. Zakłócenie przetargu publicznego – art. 305 k.k.**
- 166 12.1. Na czym polegają czyny zabronione z art. 305 k.k.?
- 170 12.2. Kto może być pokrzywdzonym przestępstwem zakłócenia
przetargu publicznego?
- 171 12.3. Kto może być sprawcą czynów zabronionych z art. 305 k.k.
dotyczących zakłócenia przetargu publicznego?
- 172 12.4. Na czym polegają czynności sprawcze czynów zabronionych
z art. 305 k.k. zakłócenia przetargu publicznego?

- 174 12.5. Jakie zagrożenie karne przewidziane jest za czyny zabronione
zakłócenia przetargu z art. 305 k.k.?
- 180 **13. Fałszowanie oznaczeń produktów – art. 306 k.k.**
- 180 13.1. Na czym polega przestępstwo fałszowania oznaczeń produktu
z art. 306 k.k.?
- 181 13.2. Kto może być sprawcą przestępstwa fałszowania oznaczeń
produktów z art. 306 k.k.?
- 182 13.3. Na czym polegają czynności sprawcze przestępstwa fałszowania
oznaczeń z art. 306 k.k.?
- 183 13.4. Jaka jest różnica pomiędzy przestępstwem fałszowania oznaczeń
z art. 306 k.k. a wykroczeniem usuwania oznaczeń z towarów
z art. 136 k.w.?
- 185 **14. Zmiana wskazań drogomierza i zabór tablicy rejestracyjnej –
art. 306a oraz art. 306c k.k.**
- 185 14.1. Na czym polegają czyny zabronione z art. 306a k.k.?
- 186 14.2. Na czym polegają czynności sprawcze przestępstwa zmiany
wskazań drogomierza z art. 306 § 1 k.k.?
- 187 14.3. Jakie zagrożenie karne przewidziane jest za czyny zabronione
fałszowania wskazań drogomierza z art. 306a k.k.?
- 188 14.4. Na czym polega czyn zabroniony z art. 306c § 1 k.k.?
- 189 14.5. Na czym polega czyn zabroniony z art. 306c § 2 k.k.?
- 190 **15. Fałszowanie pieniędzy – art. 310 k.k.**
- 190 15.1. Na czym polegają czyny zabronione z art. 310 k.k.?
- 191 15.2. Kto może być sprawcą czynów zabronionych z art. 310 k.k.?
- 192 15.3. Co jest przedmiotem czynności wykonawczych przestępstwa
fałszerstwa pieniędzy z art. 310 § 1 k.k.?
- 193 15.4. Na czym polegają czynności sprawcze czynów zabronionych
z art. 310 § 1 i 2 k.k.?
- 195 15.5. Jakie zagrożenie karne jest przewidziane za czyny zabronione
z art. 310 k.k.?
- 195 15.6. Czy karalne jest przygotowanie do przestępstwa fałszerstwa
pieniędzy?

196	15.7. Czym różni się czyn zabroniony z art. 310 § 2 od czynu z art. 312 k.k.?
200	16. Oszustwo kapitałowe – art. 311 k.k.
200	16.1. Na czym polega przestępstwo oszustwa kapitałowego z art. 311 k.k.?
201	16.2. Kto może być sprawcą przestępstwa oszustwa kapitałowego?
202	16.3. Na czym polega zachowanie sprawcy przestępstwa oszustwa kapitałowego?
204	16.4. Jakie zagrożenie karne jest przewidziane za przestępstwo oszustwa kapitałowego z art. 311 k.k.?
204	16.5. Jaka jest wzajemna relacja oszustw: finansowego, ubezpieczeniowego, kapitałowego?
206	17. Pozostałe przestępstwa przeciwko obrotowi pieniędzmi i papierami wartościowymi – art. 313–315 k.k.
206	17.1. Na czym polegają czyny zabronione z art. 313 k.k.?
207	17.2. Kto może być sprawcą czynów zabronionych z art. 313 k.k.?
208	17.3. Na czym polega przestępstwo fałszowania znaku urzędowego z art. 314 k.k.?
209	17.4. Kto może być sprawcą przestępstwa fałszowania znaku urzędowego z art. 314 k.k.?
210	17.5. Na czym polegają czyny zabronione z art. 315 k.k.?
211	17.6. Kto może być sprawcą czynów zabronionych z art. 315 k.k.?
215	III. PRZESTĘPSTWA POZAKODEKSOWE, CZYLI UREGULOWANE POZA KODEKSEM KARNYM
215	1. Kodeks spółek handlowych
215	1.1. Jakie przestępstwa gospodarcze są przewidziane w Kodeksie spółek handlowych?
216	1.2. Na czym polega przestępstwo niezgłoszenia upadłości z art. 586 k.s.h.?
218	2. Ustawa – Prawo upadłościowe
218	2.1. Jakie przestępstwa są przewidziane w ustawie – Prawo upadłościowe?

- 219 2.2. Na czym polega przestępstwo podania nieprawdziwych informacji
we wniosku o ogłoszenie upadłości z art. 522 ust. 1 pr. upadł.?
- 220 2.3. Na czym polega przestępstwo niewydania majątku wchodzącego
do masy upadłości z art. 523 ust. 1 pr. upadł.?
- 222 **3. Ustawa o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji**
- 222 3.1. Jakie przestępstwa gospodarcze są zawarte w ustawie
o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji?
- 222 3.2. Na czym polega przestępstwo naruszenia tajemnicy
przedsiębiorstwa z art. 23 ust. 1 u.z.n.k.?
- 224 3.3. Jak należy rozumieć tajemnicę przedsiębiorstwa?
- 226 3.4. Na czym polega przestępstwo karalnego naśladownictwa
z art. 24 u.z.n.k.?
- 228 **4. Ustawa o rachunkowości**
- 228 4.1. Jakie czyny zabronione przewiduje ustawa o rachunkowości?
- 229 4.2. Czy brak sporządzenia sprawozdania finansowego może być
przestępstwem?
- 230 4.3. Czy brak złożenia sprawozdania finansowego w rejestrze sądowym
może być przestępstwem?
- 233 **5. Ograniczenia prowadzenia działalności gospodarczej**
- 233 5.1. Czy możliwe jest ograniczenie prowadzenia działalności
gospodarczej?
- 234 5.2. Jakie są przykładowe regulacje przestępstw gospodarczych
związanych z ograniczeniem prowadzenia działalności gospodarczych?
- 236 **6. Inne pozakodeksowe przestępstwa gospodarcze – wybrane
regulacje**
- 236 6.1. Jakie regulacje karnogospodarcze przewiduje ustawa – Prawo
własności przemysłowej?
- 237 6.2. Jakie regulacje karnogospodarcze możemy wyróżnić w związku
z ochroną danych osobowych?
- 237 6.3. Czy w ustawie o Inspekcji Handlowej zostały przewidziane
regulacje karnogospodarcze?

239	IV. WYKROCZENIA GOSPODARCZE
239	1. Kodeksowe wykroczenia gospodarcze
239	1.1. Jakie możemy wyróżnić kodeksowe wykroczenia gospodarcze?
240	1.2. Na czym polega wykroczenie nielegalnego wykonywania działalności gospodarczej z art. 60 ¹ § 1 k.w.?
241	1.3. Na czym polega wykroczenie oszustwa gospodarczego z art. 134 k.w.?
242	1.4. Na czym polega wykroczenie niedopełnienia obowiązków informacyjnych z art. 139b k.w.?
243	2. Pozakodeksowe wykroczenia gospodarcze
243	2.1. Jakie są cechy charakterystyczne pozakodeksowych wykroczeń gospodarczych?
244	2.2. Na czym polega wykroczenie rozpowszechniania fałszywych informacji z art. 26 ust. 1 u.z.n.k.?
245	2.3. Jakie możemy wyróżnić inne pozakodeksowe wykroczenia gospodarcze?
248	V. PRZESTĘPCZOŚĆ GOSPODARCZA
248	1.1. Czym jest przestępczość gospodarcza?
249	1.2. Czy powszechne jednostki organizacyjne prokuratury w sposób szczególny zajmują się ściganiem przestępstw gospodarczych?
250	1.3. Jakie formy przestępczości gospodarczej stanowią obecnie poważne zagrożenie dla obrotu gospodarnego?
252	VI. SPRAWDŹ SIĘ
252	1. Proces nauki – <i>checklist</i>
257	2. Zadania testowe (jednokrotnego wyboru)
267	VII. GRAFICZNE PODSUMOWANIE
269	BIBLIOGRAFIA

DROGA CZYTELNICZKO, DROGI CZYTELNIKU!

Oddaję w Twoje ręce książkę stanowiącą kompendium wiedzy z zakresu prawa karnego gospodarczego w ramach serii „Przed egzaminem”. Odnajdziesz w niej przyjazną formułę pytań i odpowiedzi, która pozwala na szybsze opanowanie materiału do egzaminu z prawa karnego gospodarczego. Zawarte w książce schematy i tabele czynią lekturę ciekawszą oraz systematyzują opanowany materiał. Natomiast ujęte w opracowaniu przykłady ukazują, jak wygląda zastosowanie opisywanych regulacji w praktyce. Umożliwia to lepsze zrozumienie przepisów prawa oraz kształtuje umiejętność wykorzystywania zdobytej wiedzy w praktyce. W końcowej części opracowania zostały również zawarte pomocne narzędzia pozwalające na śledzenie procesu nauki oraz sprawdzenie stopnia przygotowania do egzaminu.

W niniejszym opracowaniu w pierwszej kolejności omówiono zagadnienia ogólne prawa karnego gospodarczego. Następnie szczegółowo przedstawiono tzw. przestępstwa kodeksowe. Ma to wymiar praktyczny. Organy ścigania najczęściej stosują te przepisy, co w konsekwencji wyraża się kwalifikacją patologicznych zjawisk gospodarczych w oparciu o regulacje kodeksowe¹. W dalszej kolejności wytłumaczono zagadnienia związane z tzw. pozakodeksowymi przestępstwami gospodarczymi. Tematyka wykroczeń gospodarczych oraz przestępczości gospodarczej została syntetycznie streszczona w końcowej części opracowania.

1. Na ten aspekt zwraca uwagę R. Zawłocki [w:] *System Prawa Handlowego*, t. 10, *Prawo karne gospodarcze*. red. R. Zawłocki, Warszawa 2018, rozdział 1, teza 2.

Zanim jednak przejdziesz do lektury, pozwolę sobie zwrócić Twoją uwagę na pewne dane statystyczne. W 2021 r. Policja potwierdziła popełnienie 224 775² przestępstw gospodarczych. Było to prawie 27 tys. więcej stwierdzonych czynów zabronionych niż w roku 2020 (198 163). Dla porównania: w 2021 r. Policja potwierdziła popełnienie 70 727³ przestępstw drogowych (czyli ponad trzykrotnie mniej niż przestępstw gospodarczych). Z kolei postępowań wszczętych było w tym samym czasie 738 358⁴. Prowadzone sprawy dotyczące przestępstw gospodarczych stanowiły więc ok. 30% postępowań prowadzonych przez jednostki Policji.

Widzimy zatem, że problematyka przestępczości gospodarczej nie stanowi zjawiska marginalnego. Wręcz przeciwnie – jest doniosła praktycznie i jej znaczenie stale rośnie. Gdy powyższe dane połączymy z rosnącą liczbą nowych pomiotów gospodarczych⁵, należy przewidywać, że w przyszłości tendencja do zwiększania się liczby popełnianych przestępstw gospodarczych będzie się utrzymywać.

W opracowaniu została zawarta informacja, że pewne zmiany przepisów Kodeksu karnego będą obowiązywać od 14.03.2023 r. Jednak zgodnie z art. 5 rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw⁶ data wejścia w życie zmian prawa karnego może zostać przesunięta na 1.10.2023 r. Należy mieć to na względzie, zgłębiając zagadnienia niniejszej publikacji.

2. <https://statystyka.policja.pl/st/przestepstwa-ogolem/przestepstwa-gospodarcz/122291,Przestepstwa-gospodarcze.html> (dostęp: 17.10.2022 r.).

3. <https://statystyka.policja.pl/st/przestepstwa-ogolem/przestepstwa-drogowe/122282,Przestepstwa-drogowe.html> (dostęp: 17.10.2022 r.).

4. <https://statystyka.policja.pl/st/przestepstwa-ogolem/121940,Przestepstwa-ogolem.html> (dostęp: 17.10.2022 r.).

5. W drugim kwartale 2022 r. liczba zarejestrowanych nowych przedsiębiorstw wyniosła 93 660, co stanowiło o 1,3% więcej niż w analogicznym okresie roku 2021 r. Por. <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/podmioty-gospodarcze-wyniki-finansowe/przedsiębiorstwa-niefinansowe/rejestracje-i-upadlosci-przedsiębiorstw-w-2-kwartale-2022-roku,29,14.html> (dostęp: 17.10.2022 r.).

6. Druk nr 2860, <https://www.sejm.gov.pl/Sejm9.nsf/PrzebiegProc.xsp?id=93301C6361AE1B75C1258917003526F8> (dostęp: 31.01.2023 r.).

I. ZAGADNIENIA WSTĘPNE

1. Prawo karne gospodarcze – definicja, źródła, funkcje

1.1. Czym jest prawo karne gospodarcze?

Prawo karne gospodarcze obejmuje regulacje prawne dotyczące czynów zabronionych. Przedmiotem ochrony jest obrót gospodarczy oraz ponadindywidualne interesy jego uczestników.

R. Zawłocki [w:] *System Prawa Handlowego*, t. 10, *Prawo karne gospodarcze*, red. R. Zawłocki, Legalis 2018, teza 1; J. Skorupka, *Prawo karne gospodarcze. Zarys wykładu*, Warszawa 2007, s. 15

Ważne:

Prawo karne gospodarcze nie jest odrębną gałęzią prawa. Przyjmuje się, że jest dziedziną prawa karnego materialnego. Zostało wyodrębnione przez doktrynę i praktyków. Prawo karne gospodarcze **ma subsydiarną (pomocniczą) rolę wobec prawa gospodarczego**, zabezpieczając prawidłowość obrotu gospodarczego.

Wyrok SN z 19.05.2011 r., WA 6/11, „Orzecznictwo Sądu Najwyższego w Sprawach Karnych” 2011/1, poz. 1020

Uzupełniająco:

Przyjmuje się, że przepisy karne stanowią tzw. *ultima ratio*. Jest to zasada, według której ustawodawca sięga po sankcje karne w ostateczności, gdy w inny sposób nie jest w stanie rozwiązać danego problemu, wywołać pożądanego zachowania czy też ochronić dobra prawnego. Z tych względów formuluje się postulat ostrożności w kryminalizowaniu (czyli uznawaniu za czyn zabroniony pod groźbą kary) patologicznych zjawisk gospodarczych.

Powinno mieć to miejsce w sytuacjach, kiedy normy prawa gospodarczego nie zapewniają wystarczającej ochrony, a interwencja ustawodawcy jest konieczna i niezbędna.

R. Zawłocki, *Prawo karne gospodarcze. Zarys prawa*, Warszawa 2007, s. 10–11

1.2. Jakie są źródła prawa karnego gospodarczego?

Źródłami prawa karnego gospodarczego są **ustawy**. Regulacje karnogospodarcze stanowią bowiem część prawa karnego materialnego. Stąd też istnieje wymóg progu ustawowego do stosowania sankcji karnej. Główne źródło odpowiedzialności karnogospodarczej stanowią przepisy właściwe dla prawa karnego materialnego.

Podstawowym aktem prawnym prawa karnego gospodarczego jest **Kodeks karny**. Składa się on z części ogólnej oraz szczególnej.

Część ogólna Kodeksu karnego obejmuje m.in. przepisy określające zasady ponoszenia odpowiedzialności karnej, formy popełnienia przestępstw, rodzaje i zasady wymiaru kar, środków karnych i kompensacyjnych, zabezpieczających, a także kwestie dotyczące zatarcia skazania i przedawnienia.

Zgodnie z art. 116 k.k. przepisy części ogólnej tego kodeksu **stosuje się do innych ustaw** przewidujących odpowiedzialność karną, chyba że ustawy te wyraźnie wyłączają ich zastosowanie.

Ważne:

Przepisy prawne zawarte w art. 1–115 k.k. będą mieć zatem zastosowanie do wszystkich przestępstw gospodarczych, chyba że ustawy szczególne modyfikują rozwiązania przyjęte w Kodeksie karnym.

W części szczególnej Kodeksu karnego znajdziemy regulacje dotyczące typizacji poszczególnych przestępstw gospodarczych.

Na podstawie umiejscowienia przepisów prawnych wyróżniamy **tw. kodeksowe i pozakodeksowe prawo karne gospodarcze**. Regulacje zawarte poza Kodeksem karnym są rozproszone w wielu aktach prawnych.

Uzupełniająco:

Jeśli chodzi o przepisy dotyczące poszczególnych przestępstw gospodarczych, to można odnieść wrażenie, że czyny opisane w Kodeksie karnym mają większe znaczenie. Taki stan jest spowodowany okolicznością, że przepisy te są przez organy ścigania lepiej znane i częściej stosowane. Brak jest jednak normatywnych podstaw do uprzywilejowania przestępstw ze względu na ich kodeksowe bądź pozakodeksowe źródło.

Zauważa się jednak, że patologiczne zjawiska gospodarcze są częściej kwalifikowane jako kodeksowe czyny zabronione. Wiąże się to nie tylko z wyżej wskazaną znajomością tych przepisów przez Policję i Prokuraturę, ale również okolicznością, że dotyczą one najbardziej typowych zachowań godzących w obrót gospodarczy.

R. Zawłocki, *System Prawa Handlowego*, t. 10, *Prawo karne gospodarcze*, red. R. Zawłocki, Legalis 2018, rozdział 1

1.3. Jakie przepisy wchodzą w zakres tzw. kodeksowego prawa karnego gospodarczego?

Przed wszystkim należy pamiętać, że przepisy części ogólnej zawarte w art. 1–115 k.k., co do zasady, stosujemy do wszystkich przestępstw gospodarczych.

Jeśli chodzi zaś o poszczególne czyny zabronione, to są one zawarte w:

- rozdziale XXXVI – art. 296–309 k.k. – przestępstwa przeciwko obrotowi gospodarczemu i interesom majątkowym w obrocie gospodarczym;
- rozdziale XXXVII – art. 310–316 k.k. – przestępstwa przeciwko obrotowi pieniędzmi i papierami wartościowymi (również uznaje się je jako źródła odpowiedzialności karnogospodarczej).

Uzupełniająco:

Szeroko rozumiane kodeksowe prawo karne gospodarcze obejmuje również przepisy zawarte w **Kodeksie wykroczeń**. Wykroczenia gospodarcze są ujęte w tym akcie prawnym przede wszystkim w rozdziale XV (obejmującym regulacje przeciwko interesom konsumentów).

1.4. Jakie przepisy wchodzą w zakres tzw. pozakodeksowego prawa karnego gospodarczego?

Pozakodeksowe prawo karne gospodarcze jest tworzone przez **wiele ustaw**. Ich liczba stale rośnie z uwagi na rozwój gospodarki, z którym jest powiązana wzmożona aktywność ustawodawcy.

Przykład:

W wyniku prac Parlamentu Europejskiego i Rady Unii Europejskiej powstała dyrektywa 2019/1937 z 23.10.2019 r. w sprawie ochrony osób zgłaszających naruszenia prawa Unii (Dz.U. UE L 305, s. 17), czyli ochrony tzw. sygnalistów (*whistleblowers*). W konsekwencji państwa członkowskie UE powinny zaimplementować dyrektywę przez uchwalenie stosownej ustawy. Obecnie w Polsce trwają prace nad tym aktem. Przepisy w tym zakresie będą miały zastosowanie do osób prowadzących działalność gospodarczą, jak również zatrudniających pracowników. W aktualnym projekcie ustawy została przewidziana odpowiedzialność karna m.in. za utrudnianie zgłoszenia naruszenia (art. 51 ust. 1 projektu) czy też brak wdrożenia wewnętrznej procedury zgłaszania naruszeń (art. 55 projektu).

Pozakodeksowe prawo karne gospodarcze, składające się z wielu ustaw szczególnych, obejmuje m.in. następujące regulacje:

- art. 586–592 k.s.h.;
- art. 522–523 pr. upadł.;
- art. 23–27 u.z.n.k.;
- art. 77–79 u.r.;
- art. 171 pr. bank.;
- art. 48–50b u.o.o.m.;
- art. 44–46 u.u.d.

Wymienione wyżej przepisy zostaną omówione w niniejszym opracowaniu. Nie wyczerpują jednak one całości zakresu pozakodeksowego prawa karnego gospodarczego.

Regulacje karnogospodarcze są zawarte w poszczególnych ustawach w częściach zatytułowanych: „**przepisy karne**” (np. w Kodeksie spółek handlowych) lub też „**odpowiedzialność karna**” (np. w ustawie o rachunkowości).

Projekt z 4.07.2022 r., wykaz nr UC 101, <https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12352401/katalog/12822845#12822845> (dostęp: 17.10.2022 r.).

D. Gruszecka, W. Jasiński, K. Kremens, J. Skorupka [w:] *System Prawa Karnego*, t. 11, *Szczególne dziedziny prawa karnego. Prawo karne wojskowe, skarbowe i pozakodeksowe*. red. M. Bojarski, Legalis 2018; R. Zawłocki, *System Prawa Handlowego*, t. 10, *Prawo karne gospodarcze*. red. R. Zawłocki, Legalis 2018

Uzupełniająco:

Przepisy karne zamieszczone w ustawach szczególnych dotyczą również wykroczeń gospodarczych. Na charakter tego czynu może wskazywać przewidziana sankcja karna albo przepis nakazujący orzekanie na podstawie przepisów w sprawach o wykroczenia.

Art. 45¹ u.w.t.p.a.:

Orzekanie w sprawach o czyny wymienione w art. 43¹–45 następuje na podstawie przepisów o postępowaniu w sprawach o wykroczenia.

1.5. Jakie są funkcje prawa karnego gospodarczego?

Prawo karne gospodarcze realizuje następujące funkcje:

- ochronną;
- gwarancyjną;
- regulacyjną;
- kompensacyjną.

Funkcja ochronna dotyczy ochrony obrotu gospodarczego, a w szczególności stosunków gospodarczych przed patologicznymi zjawiskami wpływającymi niekorzystnie na jego funkcjonowanie, jak również godzącymi w interesy jego uczestników. Warto podkreślić, że ochrona ma zasadniczo charakter pomocniczy względem norm gospodarczych. Represja karna ma bowiem charakter *ultima ratio*, czyli ostateczności. Prawo karne gospodarcze chroni zatem obrót tam, gdzie inne środki o charakterze nierepresyjnym (np. cywilnym czy też administracyjnym) nie były wystarczające.

J. Skorupka, *Prawo karne gospodarcze. Zarys wykładu*, Warszawa 2007, s. 23

Przykład:

Artykuł 298 k.k. przewiduje tzw. przestępstwo oszustwa ubezpieczeniowego, penalizując zachowania sprawców polegające na spowodowaniu zdarzenia będącego podstawą uzyskania odszkodowania z tytułu umowy ubezpieczenia. Środki z zakresu prawa cywilnego w postaci zapisów umowy, w ocenie ustawodawcy, były niewystarczające, aby zapobiec uzyskiwaniu nienależnego odszkodowania. Ochrona części obrotu gospodarczego obejmującego stosunki prawne z zakresu umowy ubezpieczenia została zatem dodatkowo wzmocniona.

Funkcja ochronna przejawia się również kryminalizacją zachowań, które są niepożądane i zaburzają prawidłowy rozwój obrotu gospodarczego.

Przykład:

Artykuł 296a k.k. dotyczy tzw. łapownictwa gospodarczego. Jest to przestępstwo polegające na sprzedajności bądź przekupstwie w zamian za określone czynności, które w odniesieniu do gospodarczej formy tego czynu dotyczą m.in. podjęcia niedopuszczalnej czynności preferencyjnej na rzecz nabywcy lub odbiorcy towaru, usługi lub świadczenia czy nadużycia uprawnień, które mogą wyrządzić pokrzywdzonemu szkodę.

Z kolei **funkcja gwarancyjna** ma na celu zapewnianie realizacji praw i obowiązków uczestników obrotu gospodarczego przez wzmocnienie przestrzegania przepisów w wyniku zastosowania sankcji karnych. Regulacje prawa karnego gospodarczego są ściśle powiązane z aktywnością ekonomiczną, a więc działaniami nastawionymi na zysk, a także innowację, tworzenie nowych usług i towarów. Towarzyszy temu znaczny dynamizm. W tych okolicznościach zasada *nullum crimen sine lege* nabiera szczególnego znaczenia. Przepisy te powinny bowiem być na tyle jasne, proste, jednoznaczne, aby ich adresaci mogli odróżnić strefę działań dozwolonych od zabronionych, jak również w sposób właściwy określić swoje prawa i obowiązki w danym układzie gospodarczym.

Gwarancja realizacji praw i obowiązków powinna być nastawiona na penalizację zjawisk skrajnych, tak by nie stanowić przeszkody w rozwoju gospodarczym. Jednak jeśli weźmiemy pod uwagę stały wzrost uchwalanych ustaw szczególnych, to widzimy, że postulat jasności i jednoznaczności w praktyce jest trudny do spełnienia.

Natomiast **funkcja regulacyjna** realizuje się przez wpływ na zachowanie uczestników obrotu gospodarczego, tak aby wybierali oni zachowania zgodne z prawem. Przeciwdziała się w ten sposób zjawiskom patologicznym przez kształtowanie odpowiednich postaw.

Pamiętać należy jednak, że w pierwszej kolejności to normy prawa gospodarczego wyznaczają wzorce zachowań uczestników obrotu. Prawo karne nie zawiera szczegółowych regulacji gospodarczych, np. nie wskazuje, jakie warunki musi spełniać podmiot, żeby prowadzić daną działalność gospodarczą. Może jedynie określać konsekwencje braku spełnienia wymogów wskazanych przez normy gospodarcze przez zastosowanie sankcji karnej wobec osób prowadzących dany typ działalności bez spełnienia stosownych wymogów.

J. Skorupka, *Prawo karne gospodarcze. Zarys wykładu*, Warszawa 2007, s. 23; R. Zawłocki, *Prawo karne gospodarcze. Zarys prawa*, Warszawa 2007, s. 10–11; R. Zawłocki [w:] *System Prawa Handlowego*, t. 10, *Prawo karne gospodarcze*, red. R. Zawłocki, Legalis 2018, rozdział 1

Art. 46 ust. 1 u.u.d.:

Kto wykonuje działalność w zakresie usług detektywistycznych bez wymaganego wpisu do rejestru, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo karze pozbawienia wolności do lat 2.

Istnienie represji karnej w tym zakresie wpływa na obrót gospodarczy i jego uczestników w ten sposób, że wskazuje, iż spełnienie określonych przez normy prawa gospodarczego wymogów jest konieczne i istotne. Funkcja regulacyjna wymaga zatem, aby stosować sankcję karną z uwzględnieniem prawa gospodarczego, a nie samodzielnie kształtować postawy.

Szczególną rolę w prawie karnym gospodarczym pełni **funkcja kompensacyjna**. Wyraża się ona w możliwej restytucji dla pokrzywdzonego. Przepisy karnoskarbowe, niezależnie od regulacji ogólnych Kodeksu karnego, przewidują wiele instytucji, w których sprawca może naprawić szkodę i w ten sposób uniknąć odpowiedzialności karnej bądź ubiegać się o nadzwyczajne złagodzenie kary czy nawet odstąpienie od jej wymierzenia.